

Markes “Njëqind vjet vetmi”
(fragment)
Vetëvrasja e Pietro Krespit

Amaranta dhe Pietro Krespi e patën trashur ndërkohë miqësinë e tyre, dhe kjo kishte ndodhur nën mburojën e mirëbesimit të Ursulës që nuk i kishte parë të nevojshme t’i mbikëqyrte vizitat e Krespit. Ishte një periudhë fejëse disi e mugët, sepse italianin vinte gjithmonë kur binte mugëtira dhe gjithmonë kishte një gardenie në thilenë e xhaketës. Në verandën e tejngopur me aromë manxurane dhe trëndafilash, ai përktente sonetet e Petrarkës, teksa ajo thurte dantella, derisa mushkonjat i detyronin të kërkonin strehim në dhomën e ndenjjes. Ndjeshmëria e Amarantës, sharmi i saj i përmbajtur e, megjithatë magjepsës, kishin endur përreth të fejuarve një si pëlhurë të padukshme merimange, të cilën ai me shumë mundim detyrohej ta hapërdante, ndaj dhe nuk dilte dot nga shtëpia e saj më parë se ora tetë e mbrëmjes. Me kartolinat që i vinin Pietro Krespit nga Italia ata bënë një album shumë të bukur: ishin pamje çiftesh të dashuruar ndër parqe të vetmuar, të stolisura me vizatime zemrash të shpuara me shigjetë e me fjongo të arta që i mbanin pëllumbat në sqep.

Pasi kishte kaluar një oqean të tërë, pasi e kishte ngatërruar atë me përqaqimet e pshore të Rebekës, më së fundi Pietro Krespi iu dha dashuria e vërtetë. Lumturia i solli me vete edhe mirëqenien. Dyqani i tij u zgjerua mjaft, tani ai zinte katet përdhese të disa shtëpive; ngjante me një luginë të virgjër bjeshke, e zbukuruar me sende nga më fantastiket ... Falë vëllezërve Krespi “Ruga e Turqve” erdh e u shndërrua në një qoshk ku ekspozoheshin plot e plot çikërima farfuritëse dhe ku njerëzit mund ta harronin dhunën e ushtruar nga Arkadioja dhe ankthin që u krijonte jehona e asaj lufte të largët të ndezur ... Askush nuk kishte as pikën e dyshimit që Amaranta do të bëhej një bashkëshorte e lumtur. Pa ua lëshuar fort frerin ndjenjave, por duke iu dorëzuar krejtësisht rrjedhës së natyrshme të asaj që ua donte zemra, që të dy mbërritën në atë pikë, ku u mbetej vetëm të caktonin ditën e martesës. Nuk kishin pse u trembeshin më pengesave. Ursula, që në thellësi të shpirtit e fajësonte veten që ia pati ndryshuar fatin Rebekës duke ia shtyrë vazhdimisht martesën, nuk po donte t’ia shtonte më vetes brejtjen e ndërjegjjes. Të gjitha shenjat tregonin se Amaranta po ecte drejt një lumturie pa shqetësime e tallaze. Vetëm se ajo, krejt ndryshe nga Rebeka, nuk po rrëfente kurrfarë padurimi. Po me atë durim, me të cilin i qëndiste me ngjyra të larmishme sofrabezet, i punonte me grep dantellat dhe sajonte me punim kryqi pallonj dhe lloj - lloj shpendësh, priste dhe çastin kur Pietro Krespi të mos

mundte më ta përballonte dufin e zemrës. Dhe kur çasti erdhi së bashku me shirat e tetorit, Pietro Krespi ia hoqi gjergjefin nga prehri dhe ia mori dorën mes duarve të tij.

- Tani nuk po më pritet dot më!- i tha. – Muajin tjetër do të martohemi!

Amaranta nuk është se u drodh nga ajo prekje e duarve të tij të ftohta. E tërhoqi dorën nga të tijat si ndonjë kafshëz që merr arratinë dhe iu rikthye sërishmi punëdores.

- Lëri marrëzitë, Krespi,- i tha dhe fytyra iu shtrembërua nga një buzagaz i kithët. - Unë as e vdekur nuk do të martohesha me ty.

Pietro Krespi e humbi toruan. Nisi të qante me ngashërim dhe sa s'i theu gishtërinjtë e dorës nga dëshpërimi.

- Mos e humb kot kohën. Në qoftë se vërtetë më do, bën mirë mos të shkelësh më kurrë në këtë shtëpi! – Kjo ishte e gjitha ç'i tha Amaranta, për të mos iu kthyer më këtij muhabeti.

Ursulës iu duk se do çmendej nga turpi. Pietro Krespi i përdori të gjitha mënyrat e lutjeve dhe të përgjërimeve. Dhe e poshtëroi veten aq, sa më keq s'kishte ku vinte. Derdhi lot të nxehtë një pasdreke në prehrin e Ursulës, që s'po dinte si ta ngushëllonte. Në netët me shi njerëzie e shihnin Krespin me një çadër mëndafshi në dorë, që i binte vërdallë shtëpisë së Buendiave, shkonte me shpresën mos pikaste ndonjë rrëzëllim drite në dhomën e gjumit të Amarantës. Kurrë më parë nuk kishte qenë i veshur me aq sqimë sa gjatë atyre kohëve të fundit. Pamja e njeriut fisnik, por tejet të brengosur, si e ndonjë perandori u hijeshua edhe më nga deliri i madhëstisë. Me lutjet e veta po i besdiste edhe shoqet e Amarantës, që mblidheshin të qëndrisnin në verandën e saj, u përgjërohej që t'ia ndërronin mendjen. E la pas dore punën, e ngryste ditën në zyrën e vogël në anën e pasme të dyqanit, duke shkruar letra dashurie, që ia dërgonte Amarantës, duke i futur në zarfa o petale lulesh, o flutura të thara; por ajo ia kthente ato letra pa i hapur fare. Më pas ai mbyllej me orë të tëra dhe i binte kitarës. Një natë prej netësh ia mori dhe këngës. E gjithë Makondoja u zgjua si e magjepsur, a thua të ndodhej në qiellin e shtatë: dëgjonin të përgjëruar tingujt e kitarës, që nuk dukeshin se ishin të kësaj bote; dëgjonin zërin e prushtë të një mashkulli, që kurrë ndonjëherë s'e kishin dëgjuar më parë. Në të gjitha shtëpitë e fshatit Pietro Krespi pa drita të ndezura, po nuk pa të ndizej ndonjë dritë në dritaret e Amarantës.

Më dy nëntor, të Dielën e të Vdekurve, vëllai i tij hapi dyqanin dhe i gjeti të gjithë shandanët ndezur, të gjitha kutitë muzikore të kurdisura, të gjitha orët të ndaluara në një pasmesnate dhe, në mes të atij ndriçimi dhe kumbimi tingujsh të ngatërruar, e pa Pietro Krespin te tryeza e punës me damarë të prerë dhe me të dyja duart të kredhura në një legen të mbushur me alkool.

Ursula urdhëroi që t'i bëhej përshpirtja në shtëpinë e saj. Patër Nikanori kundërshtoi të mbante një meshë në kishë dhe ta varroste në vend të shenjtëruar. Ursula i tregoi dhëmbët:

- Në atë mënyrën e vet, që nuk mundemi ta kuptojmë as unë e as ti, ai njeri ka qenë një shenjtor, - i shfreu ajo. – Do ta varros edhe kundër vullnetit tuaj, dhe do ta varros pranë varrit të Melhiadesit!

Dhe ashtu bëri, pati përkrahjen e gjithë fshatit. Varrimi qe madhështor. Amaranta nuk doli nga dhoma e gjumit. Në shtrat siç ishte dëgjoi vajin e Ursulës, hapat dhe pëshpërimën e njerëzve që vërshuan shtëpinë, dëgjoi dhe vajin e vajtocave. Pastaj nuk dëgjoi më asgjë, ngaqë pllakosi një heshtje e thellë dhe u ndie kundërmimi i luleve të shkelura. Edhe për mjaft kohë, sapo binte mugëtira, Amarantës i bëhej sikur ndiente livandon e Pietro Krespit, por gjente në vete forcë sa të mos përhumbej në atë kujtim të mynxyrshëm. Ursula asaj i hoqi vizë. Ajo as që i ngriti sytë dhe nuk shprehu kurrfarë keqardhje atë ditë, kur Amaranta

hyri në kuzhinë dhe vuri dorën në prushin e vatrës dhe e mbajti sa i dhëmbi aq fort, sa që nuk ndjeu më kurrfarë dhimbje, por vetëm erën e mishit të saj të përzhitur. Ishte një kurë e tmerrshme për t'u shëruar nga brejtjet e padurueshme të ndërgjegjes. Disa ditë e panë të endej nëpër shtëpi me dorën të futur në një enë me të bardhë veze dhe, kur më në fund iu shëruan plagët e djegies, u duk sikur e bardha e vezës ia kishte mbyllur çibanët e zemrës. E vetmja gjurmë e jashtme, që i kishte lënë pas tragjedia, ishte fasha prej garze të zezë, me të cilën e pati mbështjellë dorën e djegur dhe që do ta mbante deri në vdekje.